

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2015r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Cezary Olszewski (spr.)
Sędziowie:	SSO Antoni Czeszkiewicz SSO Mirosław Krzysztof Derda
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2015 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku **A. Ś.**

z udziałem D. Ś. (1)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy A. Ś.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elku

z dnia 13 stycznia 2015r. sygn. akt I Ns 127/13

p o s t a n a w i a :

I. Zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

- punktowi I ppkt 8 nadaje treść: „nakład z majątku osobistego wnioskodawcy A. Ś. na majątek osobisty uczestniczki postępowania D. Ś. (1), tj. nieruchomości położoną w miejscowości C., dla której w Sądzie Rejonowym w (...) prowadzona jest księga wieczysta (...) w kwocie 83.000 zł (osiemdziesiąt trzy tysiące złotych);

- punktowi II nadaje treść: „wartość przedmiotu podziału majątku wspólnego ustalić na kwotę 333.850 zł (trzysta trzydzieści trzy tysiące osiemset pięćdziesiąt złotych);

- punktowi III nadaje treść: „tytułem spłaty zasądzić od uczestniczki postępowania D. Ś. (1) na rzecz wnioskodawcy A. Ś. kwotę 152.925 zł (sto pięćdziesiąt dwa tysiące dziewięćset dwadzieścia pięć złotych) płatną w sześciu rocznych ratach po 25.487,50 zł (dwadzieścia pięć tysięcy czterysta osiemdziesiąt siedem złotych pięćdziesiąt groszy) przy czym pierwsza rata płatna do 31 maja 2015 r., zaś każda kolejna do 31 maja każdego następnego roku z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności poszczególnych rat.

II. Oddalić apelację w pozostałej części.

III. Przyznać od Skarbu Państwa Kasa Sądu Rejonowego w (...) pełnomocnikowi uczestniczki postępowania adw. M. K., prowadzącej Kancelarię Adwokacką w E. przy ul. (...) kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) za pomoc prawną udzieloną z urzędu przed Sądem II-giej instancji.

IV. Zasądzić od uczestniczki postępowania D. Ś. (1) na rzecz wnioskodawcy A. Ś. kwotę 2.800 zł (dwa tysiące osiemset złotych), w tym kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie przed Sądem II-giej instancji.

Sygn. akt: I. Ca. 98/15

UZASADNIENIE

Wnioskodawca A. Ś. wystąpił z wnioskiem o podział majątku wspólnego zgromadzonego w trakcie trwania małżeństwa z uczestniczką postępowania D. Ś. (1).

W uzasadnieniu wskazał, iż w skład majątku wspólnego wchodzi ruchomości, oszczędności w kwocie 19.800,00 zł oraz wierzytelność z tytułu poniesionych nakładów na nabycie i remont budynku mieszkalnego oraz zabudowań gospodarczych położonych na nieruchomości uczestniczki postępowania, stanowiącej jej majątek osobisty, położonej w C., gm. S., zapisanej w księdze wieczystej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w (...) KW nr (...), wartości 450.000,00 zł. Domagał się rozliczenia tych nakładów przez zasądzenie od uczestniczki postępowania na jego rzecz kwoty 225.000,00 zł. Co do podziału ruchomości wniósł o przyznanie na jego wyłączną własność samochodu osobowego marki S. (...) o numerze rejestracyjnym (...), rok produkcji 2004, wartości 14.000,00 zł, natomiast pozostałe rzeczy ruchome uczestniczki postępowania i zasądzenie tytułem spłaty kwoty 58.350,00 zł. Domagał się także zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Uczestniczka postępowania D. Ś. (1) co do zasady przychyliła się do wniosku o podział majątku wspólnego, zakwestionowała jednak skład i wartość rzeczy ruchomych wskazanych we wniosku. Wyraziła zgodę na sprzedaż lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) i wyłączenie tego składnika z podziału majątku. Podniosła, że do majątku wspólnego stron wchodzi urządzenia stanowiące wyposażenie garażu wartości około 20.000,00 zł. Odnosząc się zaś do oszczędności, przyznała, że dokonała wypłaty kwoty 16.800,00 zł ze wspólnego konta i środki te przeznaczyła na pokrycie kosztów utrzymania rodziny. Potwierdziła, że kwota 52.000,00 zł pochodziła z majątku wspólnego stron i została przeznaczona na zakup mieszkania w E. przy ul. (...) (...) stanowiącego jej majątek osobisty. Wyraziła zgodę na zwrot połowy nakładów poczynionych z majątku wspólnego na nieruchomość zabudowaną położoną w C., będącą jej majątkiem odrębnym, po ich oszacowaniu i rozliczeniu. Wniosła o rozłożenie na raty spłaty należnej z tego tytułu wnioskodawcy.

W trakcie trwania postępowania, strony podały zgodnie stan ruchomości stanowiący majątek wspólny i ich wartość.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2015 r. w sprawie o sygn. akt: I. Ns. 127/13 Sąd Rejonowy w (...) dokonał podziału majątku wspólnego wnioskodawcy A. Ś. i uczestniczki postępowania D. Ś. (1), w skład którego wchodzi: 1) samochód osobowy marki S. (...) nr rejestracyjny (...), rok produkcji 2004, wartości 14.000,00 zł; 2) samochód osobowy marki S. (...) nr rejestracyjny (...), rok produkcji 2001, wartości 12.000,00 zł; 3) kosiarka spalinowa wartości 800 zł; 4) wykaszarka ręczna wartości 250 zł; 5) traktorek-kosiarka wartości 3.000,00 zł; 6) sprężarka i przetwornica prądu wartości 1.000,00 zł; 7) wierzytelność z tytułu poniesionych nakładów na remont nieruchomości zabudowanej położonej w miejscowości C. gmina S. oznaczonej numerem geodezyjnym (...) zapisanej w księdze wieczystej prowadzonej przez Wydział Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w (...) nr (...), stanowiącej majątek osobisty uczestniczki postępowania D. Ś. (1) w kwocie 120.000,00 zł; 8) kwota 52.000,00 zł pochodząca z majątku wspólnego przeznaczona na zakup lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) (...) stanowiącego majątek osobisty uczestniczki postępowania D. Ś. (1); 9) oszczędności w kwocie 16.800,00 zł zgromadzone na wspólnym rachunku w Banku (...) S.A. Oddział w E. w ten sposób, że wnioskodawcy przyznał samochód osobowy opisany w pkt I ppkt 1 wartości 14.000,00 zł, natomiast pozostałe składniki majątku wspólnego wymienione w pkt I ppkt 2-9

przyznał uczestniczce postępowania wartości 205.850,00 zł (pkt I); wartość przedmiotu podziału majątku wspólnego ustalił na kwotę 219.850,00 zł (pkt II); tytułem spłaty zasądził od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 95.925,00 zł płatną w VI ratach rocznych, z tym, że I rata w kwocie 25.925,00 zł płatna w terminie 10 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia, natomiast V kolejnych rat rocznych w kwocie po 14.000,00 zł każda płatna w terminie do 30 listopada poczynając od 2016r. z ustawowymi odsetkami od każdego uchybionego terminu płatności i rygorem natychmiastowej wykonalności w razie zwłoki w zapłacie pierwszej raty (pkt III); przyznał pełnomocnikowi uczestniczki postępowania występującemu z urzędu adw. M. K. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w E. przy ul. (...) wynagrodzenie w kwocie 3.600,00 zł oraz podatek VAT liczony od wyżej wskazanego wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu, które nakazał wypłacić z wydatków budżetowych Sądu (pkt IV); pozostałe koszty postępowania zniósł wzajemnie pomiędzy stronami (pkt V).

W świetle ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że D. Ś. (1) i A. Ś. zawarli związek małżeński w dniu 23 grudnia 1995 roku w Ż.. Z tego związku urodziły się dwie córki: S. Ś. i D. Ś. (2). Dnia 19 września 1997 r. strony nabyły nieruchomość zabudowaną położoną w W.-R. przy ul. (...). Następnie aktem notarialnym z dnia 30 marca 1999 r. powyższą nieruchomość sprzedali za kwotę 75.000,00 złotych i kupili samodzielny lokal mieszkalny położony w W.-R. przy ul. (...) za cenę 45.000,00 zł. Po tych transakcjach w dniu 8 czerwca 2000 r. D. Ś. (1) i A. Ś. przed notariuszem J. K. w Kancelarii Notarialnej w E., zawarli umowę, mocą której wyłączyli małżeńską, ustawową wspólność majątkową.

W bardzo krótkim czasie po wyłączeniu ustawowej wspólności D. Ś. (1) i A. Ś. sprzedali w/w nieruchomość lokalową położoną w W.-R. przy ul (...) za cenę 68.000,00zł. Bezpośrednio po tej transakcji uczestniczka postępowania w Kancelarii Notarialnej w E. przed notariuszem J. K. nabyła w dniu 21 sierpnia 2000 r. lokal mieszkalny położony w E. przy ul. (...) (...) za kwotę 52.000,00 zł. Kwota ta pochodziła z majątku wspólnego stron. Uzyskana była ze sprzedaży składnika majątku wspólnego stron. Po upływie zaś dwóch lat doszło do sprzedaży prawa do lokalu spółdzielczego przy ul. (...) (...) i nabycia nieruchomości lokalowej położonej w E. przy ul. (...).

Następnie strony doszły do porozumienia i w dniu 10 maja 2007 r. przed notariuszem E. K., prowadzącym Kancelarię Notarialną w E. rozwiązały zawartą w dniu 8 czerwca 2000 r. umowę o wyłączeniu małżeńskiej ustawowej wspólności majątkowej. Kilka dni po przywróceniu wspólności małżeńskiej, tj. dnia 16 maja 2007 r. D. Ś. (1) i A. Ś. kupili nieruchomość lokalową położoną w E. przy ul. (...) na prawie wspólności majątkowej. Mieszkanie było przeznaczone na wynajem.

Strony natomiast zamieszkały w miejscowości C. gm. S.. Nieruchomość ta została nabyta przez D. Ś. (1) w dniu 1 czerwca 2007 r. na skutek dokonanej zamiany lokalu mieszkalnego położonego E. przy ul. (...) na nieruchomość zabudowaną położoną w C. gm. S. bez żadnych dopłat. Wartość poszczególnych nieruchomości została określona w umowie na kwotę 130.000,00 zł. Budynek mieszkalny został nabyty w stanie wymagającym remontu i znacznych nakładów finansowych.

Strony wspólnie podjęły decyzję o rozpoczęciu remontu przedmiotowej nieruchomości i został on wykonany sposobem gospodarczym. W tym okresie między małżonkami nie było konfliktów małżeńskich. Strony żyły w zgodzie, wspólnie podejmowały decyzje i prowadziły gospodarstwo domowe. Remont został wykonany wspólnymi nakładami pracy i środkami finansowymi, m. in. w budynku mieszkalnym wymieniona została konstrukcja dachu wraz z pokryciem oraz adaptacja strychu, wykonano ocieplenie budynku i elewacji zewnętrznej, instalacji elektrycznej i sanitarnej, pomalowano ściany, położono panele i terakotę oraz wykonano montaż armatury łazienkowej. Małżonkowie wybudowali także własną przydomową oczyszczalnię ścieków, ogrodzili nieruchomość, nasadzili drzewa i krzewy ogrodowe. Remont budynku mieszkalnego nie został jednak zakończony.

Budynek po gruntownych nakładach remontowych i modernizacyjnych, wymaga prac wykończeniowych. Stan techniczny obiektu wskazuje na konieczność przeglądu instalacji centralnego ogrzewania, instalacji nieużywanej hydroforni zwłaszcza, że budynek w okresie zimowym jest niezamieszkały. Do wykończenia pozostała łazienka na poddaszu. Miejscowo w pokojach parteru widoczne są pęknięcia tynków ściennych, wyczuwalne są klawiszowania

desek i legarów. W kuchni podłoga jest odchylona od poziomu, osłabiony jest strop, występują lokalne uszkodzenia płytek podłogowych i glazury. Koszt wykonanych przez strony prac budowlanych, adaptacyjnych i nakładów rzeczowych na przedmiotową nieruchomość wyniósł 120.000,00 zł.

W chwili nabycia budynek w C. był w złym stanie technicznym. Konstrukcja dachu i pokrycia wymagała naprawy, jeden z kominów był nieczynny, drugi nieuszczelny, mury zewnętrzne wymagały uzupełnień. Aktualna wartość nieruchomości, po dokonaniu nakładów, wynosi 286.000,00 zł. Uwzględnione nakłady czynione były w latach 2007-2010 r. W tym czasie uczestniczka postępowania nie pracowała zawodowo, zajmowała się wychowywaniem córek. Jedynym źródłem utrzymania czteroosobowej rodziny były dochody z pracy wnioskodawcy w firmie (...) Spółka Jawna w E. w wysokości 2.497,32 zł netto. A. Ś. z zawodu jest diagnostą-mechanikiem. Dodatkowo pracował dorywczo na umowach zlecenia i uzyskiwał z tego tytułu dochód w różnych wysokościach, w zależności od rodzaju świadczonej pracy w kwocie 500,00 zł do 600,00 zł miesięcznie. Taki stan rzeczy trwał do początku 2012 r. Wówczas relacje między małżonkami pogorszyły się. To doprowadziło do opuszczenia wspólnego miejsca zamieszkania w C. przez wnioskodawcę w dniu 13 lipca 2012 roku.

Strony dysponowały wspólnym rachunkiem bankowym, założonym w Banku (...) S.A. Oddział w E.. W dniu 17 maja 2012 r. D. Ś. (1) wypłaciła z tego konta kwotę 16.800,00 zł. W tym czasie strony były w konflikcie. W dniu 24 września 2012 r. uczestniczkę postępowania bez zgody i wiedzy wnioskodawcy sprzedała przyczepkę samochodową za kwotę 800,00 zł. Ta sytuacja przyczyniła się do złożenia przez wnioskodawcę w dniu 24 sierpnia 2012 r. pozwu o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami. Żądanie pozwu nie znalazło akceptacji u D. Ś. (1), która nie wyraziła zgody na ustanowienie pomiędzy stronami rozdzielnosci majątkowej. Ostatecznie Sąd Rejonowy w (...) wyrokiem z dnia 4 grudnia 2012 r., wydanym w sprawie sygn. akt III RC 326/12 ustanowił rozdzielnosc majątkową stron, z dniem 24 sierpnia 2012 roku.

Zainteresowani posiadają dwoje dzieci, które od chwili wyprowadzenia się A. Ś. zamieszkują z uczestniczką postępowania. Ona też sprawuje bezpośrednią opiekę na córkami. W dniu 30 sierpnia 2012 r. w imieniu córek wystąpiła przeciwko A. Ś. z pozwem o alimenty. Sąd Rejonowy w (...) wyrokiem z dnia 27 września 2012 r., wydanym w sprawie sygn. akt III RC 336/12 zasądził od A. Ś. na rzecz małoletnich córek S. Ś. i D. Ś. (2) po 650,00 zł tytułem alimentów, płatnych do rąk matki – D. Ś. (1).

W toku niniejszego postępowania D. Ś. (1) i A. Ś. dnia 6 listopada 2014 r. w Kancelarii Notarialnej w E. przed notariuszem W. B. dokonali sprzedaży lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...). Uzyskaną ze sprzedaży tego lokalu kwotą podzielili się i zgodnie wnieśli o wyłączenie tego składnika z podziału majątku wspólnego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy przyjął, że nieruchomość gruntowa, stanowiąca działkę o nr geodezyjnym (...) położona w C. stanowi majątek osobisty uczestniczki postępowania. Wskazuje na to bezpośrednio treść art. 33 pkt 10 k.r.o., w myśl którego do majątku osobistego każdego z małżonków wchodzi przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego. D. Ś. (1) nabyła przedmiotową nieruchomość na podstawie umowy zamiany lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...), który należał do jej majątku osobistego, zaś ten lokal został przez nią kupiony po sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu położonego w E. przy ul. (...) (...) będącego jej wyłączną własnością.

Dodatkowo Sąd Rejonowy na podstawie opinii biegłego P. M. przyjął, że w skład majątku wspólnego wchodzi wierzytelność w postaci nakładu remontowo-modernizacyjnego na budynek mieszkalny położony na nieruchomości oznaczonej nr (...) w C., która to stanowi majątek odrębny uczestniczki postępowania w wysokości 120.000,00 zł, zaś wartość rynkowa uwzględniająca stan aktualny, po dokonaniu nakładów, według cen obowiązujących na moment wyceny wynosi 286.000,00 zł.

Ponadto Sąd I instancji przyjął, iż oszczędności w kwocie 16.800,00 zł wypłacone przez uczestniczkę postępowania z rachunku bankowego wchodziły w skład majątku wspólnego i zostały zadysponowane bez zgody wnioskodawcy, który

jednak nie uchylał się od ponoszenia kosztów utrzymania rodziny. Dobrowolnie przekazywał on na rzecz córek kwoty po 300,00 zł, po 800,00 zł.

Oprócz tego, Sąd Rejonowy, na podstawie zgodnych oświadczeń zainteresowanych, ustalił skład i wartość ruchomości nabytych w trakcie trwania małżeństwa, które podlegają także podziałowi. Łączna wartość rzeczy ruchomych stanowiących składniki majątku wspólnego stron wyniosła 31.050,00 zł. Podział ruchomości opisanych w punkcie I w podpunkt 1-6 postanowienia został w sposób zgodny ustalony przez zainteresowanych. W Konsekwencji zasadnym było przyznanie wnioskodawcy samochodu marki S. (...), zaś uczestniczce postępowania samochodu marki S. (...), kosiarkę spalinową, wykasarkę ręczną, kosiarkę- traktorek, sprzężarkę i przetwornicę prądu. Pozostałymi rzeczami ruchomymi stanowiącymi wyposażenie mieszkania oraz garażu, strony podzieliły się w toku postępowania, są one w ich posiadaniu i w związku z tym nie zachodziła potrzeba orzekania.

Sąd Rejonowy uwzględnił również wniosek wnioskodawcy o rozliczenie kwoty 52.000,00zł pochodzącej z majątku wspólnego, która została przeznaczona na zakup lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ul. (...) (...) stanowiącego majątek osobisty uczestniczki postępowania. W tym przedmiocie Sąd Rejonowy zważył, że wnioskodawca i uczestniczka postępowania aktem notarialnym z dnia 3 lipca 2000 r. sprzedali nieruchomość lokalową położoną w W.-R. przy ul (...) za kwotę 68.000,00 zł, która wchodziła w skład ich majątku wspólnego. Następnie D. Ś. (1) nabyła w dniu 21 sierpnia 2000 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położone w E. przy ul. (...) (...) za cenę 52.000,00 zł. do majątku osobistego. Natomiast w dniu 8 czerwca 2000 r. zainteresowani wyłączyli małżeńską wspólność majątkową.

W świetle powyższego Sąd Rejonowy przyjął, że rozliczeniu podlegała kwota nakładów poczynionych z majątku wspólnego na nieruchomość w C. określona w opinii biegłego na kwotę 120.000,00zł, oszczędności w kwocie 16.800,00zł, kwota 52.000,00zł pochodząca z majątku wspólnego oraz wartość składników ruchomych majątku wspólnego stron wynosząca 31.050,00zł. Wartość łączna majątku wspólnego wynosi 219.850,00 zł (120.000,00 zł + 16.800,00 zł + 52.000,00 zł + 31.050,00zł = 219.850,00zł). Przyjmując zatem w myśl art. 43 § 1 k.r.o., że małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, Sąd I instancji uznał, że każde z zainteresowanych dysponuje udziałem w majątku wspólnym w wysokości 109.925,00 zł.

Uwzględniając powyższe Sąd I instancji zasądził na rzecz wnioskodawcy A. Ś. od uczestniczki postępowania tytułem spłaty kwotę 95.925,00zł, płatną w sześciu ratach rocznych z tym, że pierwsza rata w kwocie 25.925,00zł płatna w terminie 10 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Natomiast pięć kolejnych rat rocznych w kwocie po 14.000,00zł, każda płatna w terminie do 30 listopada, poczynając od 2016 r. z ustawowymi odsetkami od każdego uchybionego terminu płatności i rygorem natychmiastowej wykonalności w razie zwłoki w zapłacie pierwszej raty. W ocenie Sądu Rejonowego, okres spłaty należności jest realny zważywszy na planowaną przez D. Ś. (1) sprzedaż nieruchomości położonej w C.. Ustalając zaś termin płatności i wysokość pierwszej raty Sąd wziął pod uwagę zbycie lokalu mieszkalnego położonego w E. przez strony w dniu 6 listopada 2014 r. za kwotę 60.000,00zł. Zatem uczestniczka postępowania dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi niezbędnymi do wywiązania się z tego zobowiązania.

Koszty zastępstwa prawnego pełnomocnika uczestniczki postępowania reprezentującego ją z urzędu Sąd Rejonowy ustalił w stawce minimalnej wskazanej w § 6 punkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zaś o pozostałych kosztach postępowania Sąd Rejonowy postanowił na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżył wnioskodawca A. Ś.:

1. w zakresie ustalającym skład majątku wspólnego uczestników w części ustalającej, że w skład majątku małżeńskiego wchodzi jedynie wierzytelność z tytułu nakładu na majątek odrębny uczestniczki postępowania w postaci remontu nieruchomości zabudowanej położonej w C. o KW nr (...) o wartości 120.000 zł oraz nakład na zakup mieszkania przy ul. (...) (...) w E. (pkt I ppkt 7 i 8 postanowienia), mimo że postępowanie dowodowe wykazało, że środki na zakup

nieruchomości zabudowanej w C. uczestniczka postępowania pozyskała w całości z majątku wspólnego małżonków. Powyższe błędne ustalenie doprowadziło w konsekwencji do nieprawidłowego ustalenia, że z majątku wspólnego pochodził jedynie nakład na zakup mieszkania przy ul. (...) II E. o wartości 52.000 zł zamiast prawidłowego przyjęcia, że z majątku wspólnego pochodziły środki na zakup nieruchomości położonej w C. o wartości 286.000 zł i rozliczenie tych nakładów w formie spłaty na rzecz wnioskodawcy,

2. w części zasądzonej od uczestniczki postępowania tytułem spłaty kwoty 95.925 zł mimo, że z materiału dowodowego wynikało, że spłata ta powinna obejmować równowartość 152.952 zł,

3. w części rozkładającej spłatę należną wnioskodawcy na 6 rocznych rat.

Powyższemu orzeczeniu skarżący zarzucił:

1) naruszenie prawa procesowego poprzez:

a) art. 233 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego skutkujące błędnym ustaleniem składu majątku wspólnego poprzez nieuwzględnienie, że cały majątek odrębny powódki w postaci nieruchomości zabudowanej położonej w miejscowości C. KW nr (...) o wartości 286.000 zł pochodzi w całości z nakładów pochodzących z majątku wspólnego małżonków,

b) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez przyjęcie, że uczestniczka postępowania nie jest w stanie spłacić udziału wnioskodawcy w terminie krótszym i w ratach o większej wysokości, mimo że zebrany w sprawie materiał dowodowy daje podstawę do takiego wnioskowania.

2) naruszenie prawa materialnego błędne zastosowanie art. 212 § 3 k.c. poprzez nieuwzględnienie interesu wnioskodawcy przy ustalaniu okresu ilości rat na jaki została rozłożona spłata oraz nieuwzględnienie spadku wartości pieniądza w tym okresie.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez:

1) zmianę pkt I ppkt 7 i 8 postanowienia i ustalenie, że w skład majątku wspólnego wchodzi wierzytelność w postaci nakładu z majątku wspólnego na majątek odrębny uczestniczki obejmująca nabycie przez uczestniczkę postępowania nieruchomości położonej w miejscowości C. KW (...) o wartości 286.000 zł,

2) ustalenie, że uczestnik otrzymuje majątek o wartości 14.000 zł, zaś uczestniczka postępowania o wartości 319.850 zł,

3) zmianę pkt II postanowienia i ustalenie, że wartość majątku wspólnego stron wynosi 333.850 zł,

4) zmianę pkt III postanowienia i zasądzenie od uczestniczki postępowania na rzecz uczestnika kwoty 156.925 zł w dwóch równych ratach pierwsza płatna w terminie 20 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, druga płatna po upływie roku od daty płatności pierwszej raty,

5) zasądzenie od uczestniczki postępowania zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację, uczestniczka postępowania D. Ś. (1) domagała się jej oddalenia, zasądzenia od wnioskodawcy na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych oraz zasądzenia na rzecz pełnomocnika uczestniczki postępowania wynagrodzenia za nieopłaconą w całości ani w części pomoc prawną z urzędu przed Sądem II instancji w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Analizując niniejszą sprawę w kontekście podniesionych zarzutów skarżącego, a także dokonując oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, Sąd Okręgowy podzielił w znacznym zakresie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji w zakresie ustalenia katalogu składników majątkowych podlegających podziałowi i ich wartości, określonych w pkt I ppk 1-7 i 9 postanowienia, jak też sposób podziału majątku wspólnego. Nie wszystkie jednak ustalenia i rozstrzygnięcia, poczynione przez Sąd Rejonowy, odnoszące się do składu majątku wspólnego zainteresowanych podlegającego podziałowi, zasługują na aprobatę. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie uwzględnił bowiem, iż majątek osobisty wnioskodawcy wpłynął na zwiększenie masy majątku wspólnego zainteresowanych. W konsekwencji Sąd Rejonowy błędnie ustalił, iż w skład majątku wspólnego wchodzi kwota 52.000,00 zł pochodząca z majątku wspólnego przeznaczona na zakup lokalu mieszkalnego położonego przy ulicy (...) (...) w E. stanowiącego majątek osobisty uczestniczki postępowania (pkt 8 postanowienia). Błędne ustalenia Sądu I instancji w tym zakresie przełożyły się na nieprawidłowe określenie wartości przedmiotu podziału majątku wspólnego i wysokości dopłaty należnej wnioskodawcy. Z tego też względu argumentacja zamieszczona w apelacji wnioskodawcy mogła skutkować – w części – postulowaną przez niego zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Przed omówieniem i odniesieniem się do apelacji wnioskodawcy należy jednak poczynić kilka uwag natury ogólnej związanych z przedstawieniem zasad rządzących przebiegiem postępowania w sprawie o podział majątku wspólnego, co będzie miało istotne znaczenie z punktu widzenia oceny zarzutów apelacyjnych.

Przepisem regulującym ustalenie składu majątku wspólnego jest art. 567 k.p.c. W jego § 3 ustawodawca nakazuje odpowiednie stosowanie przepisów postępowania o dziale spadku, które to z kolei odsyłają do odpowiedniego stosowania przepisów o zniesieniu współwłasności (art. 688 k.p.c.). Mając na uwadze to podwójne odesłanie w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków sąd rozstrzyga o przynależności poszczególnych przedmiotów do dorobku, do oddzielnych mas majątkowych, o tym jakie wydatki i nakłady z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego – i odwrotnie – podlegają zwrotowi, o roszczeniach z tytułu posiadania rzeczy, pobranych pożytkach, długach i wierzytelnościach (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 19 maja 1989r., III CZP 52/89, OSNC 1990/4-5/60). Jest ugruntowaną zasadą, że przedmiotem podziału mogą być jedynie przedmioty majątkowe, które były objęte wspólnością ustawową małżeńską w chwili jej ustania i które nadal znajdują się w majątku małżonków (byłych małżonków), objęte ich współuprawnieniem w częściach ułamkowych. Rozliczeniu podlega więc całość stosunków majątkowych według stanu na dzień ustania wspólności ustawowej, natomiast podziałowi podlega stan czynny masy majątkowej w chwili dokonywania podziału (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2004r., IV CSK 356/04, Lex nr 750006). Trzeba również wskazać, że w postępowaniu o podział majątku wspólnego sąd rozstrzyga także o wzajemnych rozliczeniach byłych małżonków. Każdy z nich może korzystać ze zgromadzonych w okresie małżeństwa środków finansowych, jednak należy pamiętać, że rozliczeniu nie podlegają jedynie te, które zostały wydane na zaspokojenie usprawiedliwionych własnych potrzeb, do wykazania czego zobowiązana jest strona postępowania, która pieniądze zużyła – zgodnie z ogólną zasadą ciężaru dowodu obowiązującą w sprawach cywilnych (art. 6 k.c.). W wypadku wyzbycia się nieuzasadnionego i tym samym wyrządzenia drugiemu małżonkowi szkody, poszkodowanemu należy się odszkodowanie w wysokości połowy wartości wydatkowanych w sposób nieuzasadniony środków. Roszczenia z tego tytułu należy traktować analogicznie jak roszczenia z tytułu zwrotu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków (tak: Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 czerwca 2009 r., V CSK 485/08, LEX nr 537040).

Skarżący w wywiedzionej apelacji podniósł, iż Sąd I instancji pominął, że cały majątek odrębny wnioskodawczyni powstał dzięki nakładowi ze wspólnego majątku małżeńskiego. Zarzucił, iż Sąd I instancji przyjął, że w skład majątku wspólnego małżonków wchodzi jedynie nakład na remont nieruchomości uczestniczki postępowania w C. oraz nakład na zakup jej nieruchomości położonej w E. przy ul. (...) (...). Tymczasem, w ocenie skarżącego, cały obecny majątek odrębny uczestniczki postępowania pochodzi z nakładów poczynionych z majątku wspólnego zainteresowanych, albowiem w okresie od dnia 8 czerwca 2000 r. do dnia 10 maja 2007 r. pomimo, iż między stronami funkcjonowała rozdzielność majątkowa, to jednak strony mieszkały razem, prowadziły wspólne gospodarstwo domowe.

Odnosząc się do tak sformułowanego zarzutu, Sąd Okręgowy przeszedł cały materiał dowodowy, w szczególności akty notarialne załączone do akt sprawy i uznał, że ustalenia Sądu Rejonowego w tym przedmiocie w znacznym zakresie nie są błędne, jednak Sąd ten na ich podstawie wyciągnął niewłaściwe wnioski.

Jak wynika z ustaleń Sądu, dnia 19 września 1997 r. małżonkowie nabyli nieruchomość zabudowaną położoną w W.-R. przy ul. (...) na zasadach wspólności majątkowej. Następnie aktem notarialnym z dnia 30 marca 1999 r. powyższą nieruchomość sprzedali za kwotę 75.000,00 zł i kupili lokal mieszkalny położony w W.-R. przy ul. (...) za cenę 45.000,00 zł. Po tej transakcji, dnia 8 czerwca 2000 r. zainteresowani zawali umowę, na podstawie której wyłączyli małżeńską ustawową wspólność majątkową. Po umownym zniesieniu wspólności majątkowej, dnia 21 sierpnia 2000 r. uczestniczka nabyła do swojego majątku odrębnego mieszkanie położone w E. przy ul. (...) (...) za cenę 58.000 zł, zaś środki na zakup tego mieszkania pochodziły w całości ze sprzedaży mieszkania w R. przy ul. (...). Następnie dnia 9 sierpnia 2002 r. uczestniczka postępowania sprzedała mieszkanie za kwotę 58.000 zł i nabyła w dniu 30 sierpnia 2002 r. lokal mieszkalny nr (...) przy ul. (...) w E. za cenę 57.000 zł. Po przywróceniu wspólności majątkowej małżeńskiej, dnia 1 czerwca 2007 r. D. Ś. (1) na podstawie umowy zamiany nabyła bez żadnych dopłat lub spłat prawo własności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w C. gm. S..

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy przyjął, że w związku z ustaniem wspólności majątkowej między zainteresowanymi w sierpniu 2002 r., do majątku każdego z małżonków, nabytego przed zawarciem umowy wprowadzającej rozdzielną majątkową, zalicza się jego dotychczasowy majątek osobisty oraz jego równy udział w dotychczasowym majątku wspólnym (art. 50¹ k.r.o.). W konsekwencji, do podziału tego majątku stosuje się przepisy art. 45 k.r.o. i 46 k.r.o. z uwzględnieniem art. 43 k.r.o., a w przypadku majątku objętego wspólnością umowną, także przepis art. 48 k.r.o.

Uwzględniając powyższe stwierdzić należy, że po ustaniu wspólności majątkowej w sierpniu 2002 r., uczestniczka postępowania wykorzystwała majątek osobisty wnioskodawcy do nabycia lokalu mieszkalnego położonego przy ulicy (...) (...) w E., a następnie majątek ten posłużył do nabycia lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) oraz nabycia nieruchomości w C., które to składniki weszły do jej majątku osobistego. W związku bowiem z ustaniem wspólności majątkowej, powstały dwa odrębne majątki osobiste zainteresowanych. W tych warunkach skarżący słusznie zwrócił uwagę, że środki na nabycie w/w nieruchomości pochodzą w całości z majątku zgromadzonego przez małżonków przed umownym zniesieniem. Co więcej, został on nie tylko przeznaczony na nabycie nieruchomości w C., która weszła do majątku osobistego uczestniczki postępowania, ale również na wykończenie i wyposażenie budynku położonego na tej nieruchomości. Poza sporem pozostaje też fakt, że małżonkowie, pomimo, iż w okresie od sierpnia 2000 r. do maja 2007 r. funkcjonowali w ustroju rozdzielną majątkową, to jednak cały czas prowadzili wspólne gospodarstwo domowe i wspólnie przyczyniali się do powiększania ich majątków osobistych, jak majątku wspólnego, który ukształtował się po 2007 r.

W tych warunkach Sąd Okręgowy uznał, że Sąd I instancji nie uwzględnił, iż wartość nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty obejmowała wartość składników użytych z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego, jak i wartość osobistych świadczeń wnioskodawcy na rzecz majątku osobistego uczestniczki postępowania. Wynikiem tych świadczeń jest konkretna korzyść majątkowa w majątku osobistym uczestniczki postępowania w postaci wzrostu jego wartości. Nie ulega wątpliwości, że środki na nabycie nieruchomości w C. pochodziły z majątków osobistych małżonków, ale też ich majątek wspólny był przeznaczony na zwiększenie wartości tej nieruchomości. W tych warunkach stwierdzić należy, że wartość nieruchomości w C. z kwoty 130.000,00 zł wzrosła do kwoty 286.000 zł, z czego kwota 120.000,00 zł stanowi wartość nakładów na nieruchomość.

W tym stanie rzeczy należało też odpowiedzieć, czy w postępowaniu o podział majątku wspólnego podlegają rozliczeniu nakłady z majątku odrębnego małżonków na majątek odrębny jednego z nich. Judykatura w tej kwestii nie jest jednolita, gdyż pozytywnej odpowiedzi w tej mierze udzielił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 grudnia 1980 r., III CZP 46/80, OSNC 1981, Nr 11, poz. 206, natomiast negatywnej w postanowieniu z dnia 9 stycznia 1984 r., III CRN 315/83, LEX 8583. Skoro jednak hipoteza art. 45 k.r.o. i art. 567 § 1 k.p.c. nie obejmuje tych roszczeń to

należy przyjąć, że stosuje się do nich przepisy kodeksu cywilnego, zaś z tego tytułu można ich dochodzić w drodze procesu cywilnego. Zgodnie z uzasadnieniem powołanej uchwały z dnia 16 grudnia 1980 r. należy jedynie uznać za dopuszczalne rozliczenie w postępowaniu o podział majątku wspólnego nakładów poczynionych z jednego majątku odrębnego na drugi majątek odrębny, ale tylko w tej szczególnej sytuacji, gdy na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny powstał obiekt kosztem wszystkich mas majątkowych w tym majątku wspólnego. Taki jedynie przypadek wskazuje na potrzebę kompleksowego rozliczenia całości nakładów w jednym postępowaniu (tak: SN w postanowieniu z dnia 9 maja 2003 r., V CKN 363/01, Legalis nr 278648).

W ocenie Sądu Okręgowego, w niniejszej sprawie zachodzi drugi z wyżej wymienionych przypadków. Jak już wcześniej wskazano, środki na nabycie nieruchomości w C. pochodziły z osobistych mas majątkowych małżonków. W ocenie Sądu Okręgowego w okolicznościach rozpatrywanej sprawy zaistniała bowiem kilkakrotnie surogacja pośrednia polegająca na nabyciu składnika majątku osobistego ze środków pieniężnych uzyskanych z innego składnika majątku osobistego. Sytuacja ta została zapoczątkowana przy nabyciu lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) (...) w E. w 2002 r. za środki pieniężne pochodzące z osobistych majątków osobistych małżonków, a który wszedł do majątku osobistego uczestniczki postępowania. Następnie wartość tego lokalu należało zaliczyć na wartość kolejnych nieruchomości nabywanych przez uczestniczkę postępowania do jej majątku osobistego. Nie można przy tym pominąć, że po nabyciu nieruchomości w C., oboje małżonkowie czynili nakłady na ten majątek ze wspólnej masy majątkowej.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 maja 2000 r. (V CKN 50/00, Lex nr 52579), przesłankami surogacji są dwa wymagania: po pierwsze, aby to samo zdarzenie spowodowało z jednej strony wyjście określonego przedmiotu z majątku osobistego, a zarazem powodowało nabycie innego przedmiotu majątkowego, a po drugie, ten nowy przedmiot musi być nabyty w sensie ekonomicznym kosztem majątku osobistego. Dopuszczalna jest przy tym zarówno surogacja bezpośrednia - przedmiot nowy w zamian za przedmiot podlegający surogacji - jak i pośrednia - przedmiot nowy nabyty za środki uzyskane w zamian za przedmiot podlegający surogacji. W doktrynie odróżnia się także surogację wartościową i surogację przedmiotową (M. Nazar (w:) J. Ignatowicz, M. Nazar, Prawo rodzinne, 2006, s. 148). S. wartościowa powstaje w wyniku poniesienia takiego nakładu lub wydatku z majątku osobistego na majątek wspólny, który powoduje powstanie roszczenia o jego zwrot, dochodzonego w późniejszym czasie na podstawie art. 45 k.r.o. Właśnie to roszczenie wchodzi do majątku osobistego jako surogat nakładu lub wydatku. S. przedmiotowa polega zaś na zastąpieniu przedmiotów majątkowych wyłączonych z majątku osobistego przedmiotami majątkowymi nabytymi w zamian za te pierwsze także do majątku osobistego. Skutek surogacji następuje z mocy samego prawa. Nabycie w drodze surogacji nie wymaga zatem ujawnienia w treści czynności prawnej. Do jego osiągnięcia nie jest w szczególności potrzebne oświadczenie woli małżonków (tak: postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 4 lutego 2011 r., II Ca 23/11, Lex nr 1294068).

Mając na względzie powyższe uwagi, Sąd Okręgowy uznał, że rozliczeniu podlegał nakład z majątku osobistego wnioskodawcy na majątek osobisty uczestniczki postępowania w postaci nieruchomości położonej w C.. W konsekwencji Sąd Okręgowy ustalił, że w/w nakład wnioskodawcy wyniósł kwotę 83.000,00 zł ($286.000,00 \text{ zł} \div 2 = 143.000,00 \text{ zł} - 60.000,00 \text{ zł}$ (udział wnioskodawcy w nakładach poczynionych na nieruchomości w C.) = 83.000,00 zł).

W tych warunkach Sąd Okręgowy ustalił wartość przedmiotu podziału ma kwotę 333.850,00 zł ($14.000,00 \text{ zł} + 12.000,00 \text{ zł} + 800,00 \text{ zł} + 250,00 \text{ zł} + 3.000,00 \text{ zł} + 1.000,00 \text{ zł} + 83.000,00 \text{ zł} + 143.000,00 \text{ zł} + 60.000,00 \text{ zł} + 16.800,00 \text{ zł} = 333.850,00 \text{ zł}$). Konsekwencją powyższej zmiany w dokonanym podziale majątku wspólnego jest zmiana wysokości kwoty dopłaty, jaką zasądził Sąd Rejonowy od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy. Uwzględniając więc, że każdemu z małżonków przypadła udział w w/w majątku w łącznej wysokości 166.925, zł, a na rzecz wnioskodawcy przypadły składniki majątkowe o wartości 14.000,00 zł, oznacza, że uczestniczka postępowania winna zwrócić skarżącemu kwotę 152.925,00 zł.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów apelacyjnych dotyczących sposobu rozłożenia na raty należnej wnioskodawcy spłaty, Sąd Okręgowy zważył, że nie zasługują one na uwzględnienie. W ocenie Sądu Okręgowego, w sprawie zachodziły

okoliczności uzasadniające rozłożenie na sześć rat zobowiązania uczestniczki postępowania, a nie na dwie, tak jak tego domagał się skarżący.

Zniesienie współwłasności poprzez przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli wiąże się z obciążeniem nabywcy obowiązkiem „spłaty” pozostałych współwłaścicieli (por. art. 212 § 2 k.c.). Nie ulega wątpliwości, że zasądzana „spłata” stanowi wyrażoną w formie pieniężnej wartość zbywanego, w trybie zniesienia współwłasności, udziału we współwłasności. W postępowaniu o zniesieniu współwłasności zasądzając spłaty, sąd – biorąc pod uwagę usprawiedliwione interesy zarówno zobowiązanego, jak i uprawnionego do tych świadczeń – określa termin i sposób ich uiszczenia, wysokość odsetek, a także sposób ich zabezpieczenia.

Sytuacje, w których dochodzi w ogóle do rozłożenia spłaty przez Sąd na raty muszą należeć do wyjątkowych. Istnienie takiej właśnie sytuacji dostrzegł w niniejszej sprawie Sąd I instancji, którą Sąd Okręgowy akceptuje. Sąd II instancji nie znalazł przy tym podstaw, aby ilość rat musiała ulec zmianie, pomimo iż wierzytelność podlegająca spłacie uległa znacznemu podwyższeniu. Należy bowiem mieć na względzie, że istotą podziału majątku jest jego dokonanie w interesie obojga małżonków, co oznacza, że wnioskodawca musi otrzymać stosowny ekwiwalent w możliwie realnym czasie i w sposób umożliwiający mu zabezpieczenie potrzeb życiowych. Sąd Okręgowy zważył również, że uczestniczka postępowania dysponuje środkami pieniężnymi uzyskanymi ze sprzedaży mieszkania przy ulicy (...) w E. i wartościowym majątkiem, które pozwolą jej na terminowe regulowanie zobowiązania (po 25.4873,50 zł rocznie).

Biorąc wszystko powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy w oparciu o przepisy art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. postanowił jak w I postanowienia, a na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. jak w punkcie II postanowienia.

Sąd na podstawie przepisów § 6 pkt 6 w zw. z § 7 pkt 10, § 13 ust. 1 pkt 1 i § 19 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) przyznał pełnomocnikowi uczestniczki postępowania wynagrodzenie za nieopłaconą pomoc prawną świadczoną jej w postępowaniu apelacyjnym w wysokości stawki minimalnej.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy postanowił na zasadzie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a wysokość kosztów zastępstwa prawnego ustalono na podstawie § 6a ust. 1 pkt 10 w zw. z § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. – Dz. U. z 2013 r., poz. 490).